

Nejen slavný válečný fotograf

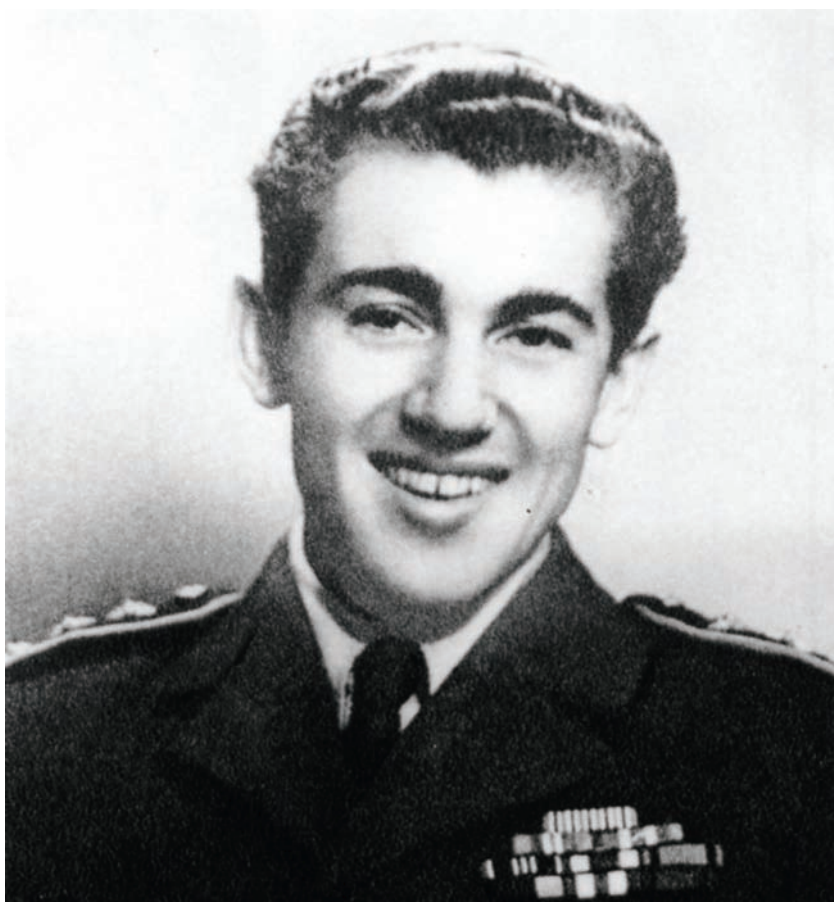
Krátké ohlédnutí za dlouhým životem Ladislava Sitenského
(7. 8. 1919 – 14. 11. 2009)

LADISLAV KUDRNA

Rád se od srdce zasměju. Zbožňuju legraci a jsem přesvědčený, že smích je solí života. Proto, kdo mě dobře zná, snadno pochopí, že až přijde můj čas, nejraději bych se rozloučil tak, jak jsem žil: Dvořákovými Slovanskými tanci č. 8 (presto) a č. 9 (molto vivace).¹

Ladislav Sitenský se narodil 7. srpna 1919 v Praze, v rodině právníka-diplomata. Byl tedy o málo mladší než před necelým rokem vzniklá Československá republika. Svoji vášeň objevil již ve čtrnácti letech, kdy začal s fotografováním, s nímž, aniž to tušil, měl spojit celý život. Jak sám vždy hrdě uváděl, byl fotograf samouk. Před vypuknutím války ho bylo fakticky nemožné potkat bez fotoaparátu. S publikováním fotografií začal již v patnácti letech. Budoucí slavný fotograf byl životní optimista. Miloval přírodu i hudbu. Byl rovněž vášnivý skaut. Jeho mladistvým snem bylo dobýt Mount Everest. Tento „malý“ sen nakonec uskutečnil jiný optimista, Edmund Hillary. Jak Sitenský později se smíchem vzpomínal, bylo to pro něho, jako by mu někdo přebíral milenku a oženil se s ní.

V době zvýšeného ohrožení republiky maturoval na reálném gymnáziu na Vinohradech. Na podzim roku 1938 se stal posluchačem architektury na pražské technice. Zároveň navštěvoval kurz architektury ve francouzském ústavu Ernsta Denise v Praze. Devatenáctiletému mladíkovi se podařilo získat stipendium do Paříže k architektu Augustu Perretovi, ke

Ladislav Sitenský v roce 1946

Foto: repro Z válečného deníku

¹ SITENSKÝ, Ladislav: *Z válečného deníku*. Naše vojsko, Praha 1991, s. 7.

Dne 14. září 1937 zemřel Tomáš G. Masaryk. Ladislav Sitenský takto zachytil atmosféru v Praze poté, co zpráva vešla ve známost.

Foto: repro Z válečného deníku

kterému měl nastoupit na jaře příštího roku. Okupace českých zemí nacistickým Německem jeho plány zkomplikovala. Nakonec se mu 16. srpna 1939 podařilo dostat se za velmi dramatických okolností do francouzské metropole.

Tak jako většina Čechů v zahraničí i doma, doufal i on v brzké vypuknutí války, která měla přinést milovanému vlasti opětovnou svobodu. Zní to možná zvláště, ale Češi byli v té době jediným evropským národem, který si přál válku. Již za dva týdny se Sitenskému přání vyplnilo. V první válečný den nastoupil u architekta Perreta. Poté, co se dozvěděl, že v Paříži probíhá nábor dobrovolníků pro tvořící se československou zahraniční armádu, neváhal. Již 21. září 1939 byl odveden. V listopadu obdržel povolávací rozkaz a odjel do vojenského tábora poblíž městečka Agde

u Středozemního moře. Právě v Agde, táboře pro spojence Francie, měla vzniknout naše zahraniční armáda a brancům se mělo dostat odpovídajícího výcviku.

Před odjezdem do Agde si Sitenský za poslední peníze koupil u vetešníka jednoduchou kameru a starý sklopný fotoaparát. Ačkoliv oficiálně začal fotografovat až od konce roku 1942, do té doby udělal velké množství nádherných snímků z prostředí pěšáků i letců. Dokázal je pořít přes veškeré materiální obtíže a často i zákazy focení na letištích. Tak je například zachycen drsný život vojáků v Agde, kteří se po celou dobu pobytu v tomto táboře potýkali s nedostatkem vhodného oblečení a obuvi a žili v tristních hygienických podmínkách. Tábor ležel uprostřed bažin. Ovzduší tedy bylo nevyhovující a na jaře a v létě se tu vznášela mračna komárů. Jeden

letec, který později upadl do německého zajetí, uvedl, že životní podmínky v zajateckých táborech byly lepší než v Agde. Sitenský si zapsal do deníku, že je vděčen skautingu, který ho výborně připravil na každou nově vzniklou životní situaci. Těžké období proto přestál poměrně dobře. V dalším zápise však přiznal, že kdyby nebyl deset let skautem, snad by byl schopen spáchat sebevraždu. V Agde bylo mnoho lidí, kteří trpěli těžkými depresemi.

Díky zraněnému kolenu neodešel s prvním plukem na frontu, ale naopak se mu 5. června 1940 splnil sen – byl přijat k letectvu. Vzhledem k situaci na frontě byl záhy evakuován s ostatními Čechoslováky na britské ostrovy. Po výcviku byl zařazen do 312. československé stíhací perutě (vznikla 5. září 1940), kde měl na starosti fotokulometry u strojů Hurricane. Do konce září 1940 byl bez vlastního fotoaparátu, než mu svůj zapůjčil kamarád Mirko Čáp. Ve volných chvílích dokázal s primitivním přístrojem zachytit na nádherných snímcích všední život u stíhací perutě.

Od samého začátku svého působení u letectva toužil po zařazení do pilotního výcviku. Na jaře 1941 měl vstoupit do výcviku na navigátora u bombardovacího letectva. Na radu kamaráda odmítl. O rok později se měl se čtyřmi dalšími kolegy zapojit do pilotního výcviku na Bahamských ostrovech. Všichni, kromě něho, byli do něj nakonec zařazeni. Byl to samotný inspektor československého letectva ve Velké Británii, div. gen. Karel Janoušek, který se rozhodl ponechat Sitenského v Británii pro fotografickou činnost. Toto rozhodnutí dvaadvacetiletému muži dost možná zachránilo život, neboť, jak známo, v řadách Královského letectva padlo či zahynulo 487 československých letců.

V roce 1942 natočil u 312. perutě šestnáctimilimetrový film, který později putoval do Hollywoodu, aby si Američané mohli udělat lepší představu o tom, jak to vypadá v britských perutích. Koncem téhož roku přešel Sitenský na Inspektorát českosloven-

Jedna ze stíhaček Hurricane, na kterých českoslovenští piloti létali

Foto: repro Z válečného deníku

ského letectva v Londýně, kde měl na starosti archiv. Čas od času vyrážel k československým perutím, aby nafotil výročí jejich založení či jiné významné události. Za pozornost jistě stojí, že jeho oficiální funkce byla technický překladatel Inspektorátu, neboť jako autodidakt nesložil zkoušky z oboru fotografie před britským komisařem. Přesto však pořídil ze všech československých vojáků nejvíce a nejlépe zpracovaných fotografií z druhé světové války.

Ke konci války náhodou potkal režiséra Jiřího Weisse. Ten měl počátkem roku 1945 odjet filmovat Československou samostatnou obrněnou brigádu, která byla již od října předešlého roku nasazena u Dunkerque. Sitenský se nabídl, že mu bude dělat asistenta. Poté, co ho Inspektorát na tři měsíce uvolnil, vyfasoval battle dress a stengun se 190 náboji. V zatopeném přístavu pak nafilmoval a nafotil mnoho dnes již klasických válečných fotografií.

Často se přitom ocitl v minometném poli a nejednou v nepřátelské střelbě. Na nebezpečí však byl již zvyklý z náletů Luftwaffe na britská města.

Dne 5. dubna 1945 se v Lille oženil se svoji předválečnou láskou, Francouzskou Paulette. Koncem války obdržel velmi lákovou nabídku působit jako reportér v prestižních *Sunday Times*. Podmínkou však bylo nastoupit do nového zaměstnání okamžitě. Po šesti letech v cizině se však Sitenský těšil domů, kam se také 15. srpna 1945 vrátil.

Po válce působil ve fotooddělení generálního štábu. Koncem roku 1946 byl v hodnosti podporučíka demobilizován a rozhodl se pokračovat v kariéře fotografa. Dva roky pracoval na živnostenský list a poté se stal členem Svazu výtvarných umělců.

Ladislav Sitenský byl fotograf, který, když se pustil do nějakého projektu, vydržel u něho mnoho hodin za jakéhokoliv počasí, bez jídla a pití. Během svého plodného života se zúčastnil pětáctyřiceti výstav. Z toho bylo plných sedmadvacet samostatných. Největší výstava se uskutečnila v roce 2000 v plzeňské synagoze. O jejím velkém úspěchu svědčí, že ji zhlédlo na 50 000 diváků. Nasnímal okolo půl milionu fotografií, z nichž přes padesát tisíc otiskl. Je rovněž autorem více než deseti zajímavých knih. Připomeňme alespoň tituly *Z válečného deníku*, *Stíhači*, *Na nebi i v pekle*, které ovšem mohly vyjít až po pádu totalitního režimu.

Po listopadu 1989 byl Ladislav Sitenský povýšen do hodnosti plukovníka letectva v záloze a v roce 2007 obdržel od prezidenta Václava Klause medaili Za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění. Byl rovněž držitelem mnoha vysokých vojenských vyznamenání a prestižních uměleckých ocenění.²

² Informace čerpány z těchto pramenů: SITENSKÝ, Ladislav: *Z válečného deníku*; SITENSKÝ, Ladislav – HURT, Zdeněk: *Stíhači*. Svět křídél, Cheb 1993; SITENSKÝ, Ladislav – TONDR, Ivo: *Na nebi i v pekle*. Mustang, Plzeň 1997; dále *Vojenský ústřední archiv*, fond Kvalifikační listiny, kvalifikační listina Ladislava Sitenského 7. 8. 1919, Sbírká 24 – Ladislav Sitenský 7. 8. 1919. Dále čtenáře odkazují na nekrolog publicisty Karla Hvíždaly: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/karel-hvizdala.php?itemid=8084>